

030502-1

Pro dobré porozumění povaze reflexe je důležité si uvědomit, že má mimo jiné tu zvláštní analytickou funkci, že z „metariálu“, který má k dispozici, vyděluje jakési „složky“ na dvě „hromádky“ resp. na dvě strany: na stranu „subjektu“ a na stranu „objektu“. Takto to zní poněkud simplifikovaně a navíc málo průhledně, a proto je dobré zvolit nějaký příklad, zpočátku nejlépe technický. Uprostřed práce se v místnosti setmí a vy se jdete k vypínači u dveří, ale po zapnutí se nic nerozsvítí, jen uslyšíte jakýsi šramot z vypínače. Vezmete si baterku a šroubovák a zkoušíte se podívat, co se ve vypínači stalo. Malé zajiskření a nový šramot, a už volá někdo z rodiny z vedlejší místnosti, co to děláte, že jim zhaslo světlo. V horším případě se začnete dopouštět dalších nepředložeností a můžete vyhodit pojistky v celém domě. Malér je v tom, že jste strčili šroubovák, kam jste neměli. Dobré je v takovém případě, když přesně víte, co jste udělali. Vzpomenout si na to co nejpřesněji a podrobit to (jen v mysli) přezkoumání – to právě můžeme označit jako „reflexi“. Něco jste udělali, a tuto konkrétní aktivitu dodatečně podrobíte reflexi. A teď to nejdůležitější: rozmyšlením o tom, co jste udělali, tedy rozbořem, analýzou svého zásahu do věcí zjišťujete, co jste skutečně udělali vy – a co naproti tomu je třeba připsat věcem samým. Pokud si dostatečně přesně pamatujete, co jste udělali, můžete přijít na to, co jste udělali chybně (a co by tedy nebylo dobré udělat znovu), ale také na to, že je chyba někde ve vypínači, a jaká to je chyba, je-li opravitelná, anebo je-li nutno vyměnit celý vypínač. Pokud se podaří to správně rozpoznat, máte šnaci na to, dát věci do pořádku. Správně to rozpoznat a odlišit od sebe to, co jste udělali vy, a to, co se stalo bez vašeho zásahu resp. bez vašeho zavinění, představuje základ vztahu subjektu, tj. vás, k sobě: uvědomujete asi, že opravdu můžete něco udělat, co by se bez vás, tedy bez vašeho zásahu, bez vaší aktivity, nestalo. obou případech to rozlišování má experimentální charakter, tj.: děje se jakoby zkouškou a omylem. Sebeuvědomění je předpokladem pochopení, že tu jsou ještě jiné subjekty, které jsou také schopny něco udělat, co by se jinak nestalo, a také si to uvědomovat a uvědomovat si sebe.

(Písek, 030502-1.)